

ЛЁПЕШАЎ Іван Якаўлевіч (н. 23.10.1924, в. Іскозы Дубровенскага р-на), мовазнавец. Доктар філалагічных навук (1985), прафесар (1987). Скончыў Аршанскі настаўніцкі (1948), Гродзенскі педагагічны (1959) інстытуты. Настаўнічаў. З 1971 выкладае ў Гродзенскім універсітэце. Даследуе фразеалогію сучаснай бел. мовы, мову мастацкай літаратуры, культуру мовы і стылістыку, літаратурныя нормы бел. мовы. Аўтар «Фразеалагічнага слоўніка: Для сярэдняй школы» (1973; з Н.Гаўрош і Ф.Янкоўскім), манаграфіі «Праблемы фразеалагічнай стылістыкі і фразеалагічнай нормы» (1984), першага ў бел. мовазнаўстве «Этымалагічнага слоўніка фразеалагізмаў» (ч. 1–2, 1981–93; 2-е выд. 2004), кнігі «Моўныя самацветы» (1985), найбольш поўнага «Фразеалагічнага слоўніка беларускай мовы» (т. 1–2, 1993), навучальных дапаможнікаў «Фразеалогія сучаснай беларускай мовы» (1998), «У слоўнікавую скарбонку» (1999), «Практыкум па лексікалогіі і фразеалогіі» (2001; з М.Якалцэвіч) і інш. Асобнае месца ў навуковых пошуках і распрацоўках Л. займаюць *прыказкі* як моўныя адзінкі і лінгвістычная парэміяграфія. Выдаў тлумачальны «Слоўнік беларускіх прыказак» (1996; 2-е выд. 2002; з М.Якалцэвіч), дзе апісваецца каля 1500 найбольш ужывальных у бел. літаратурнай мове прыказак, тлумачыцца іх сэнс, пры неабходнасці даецца сітуацыйная і стылістычная (экспрэсіўна-ацэначная) характарыстыка, адлюстроўваецца іх варыянтнасць і сінанімічныя адносіны паміж імі. Асаблівасці функцыянавання прыказак у маўленні ілюструюцца прыкладамі з мастацкіх і публіцыстычных тэкстаў. Збіраў творы бел. фальклору: дадатак да дыферэнцыяльнага слоўніка «З народнай фразеалогіі» (1991) змяшчае 105 прыказак, якія раней не фіксаваліся ў бел. парэміяграфіі. У манаграфіях «Фразеалогія ў творах К.Крапівы: Стылістычнае выкарыстанне фразеалагізмаў» (1976) і «Лінгвістычны аналіз літаратурнага твора» (2-е выд., 2000) закранаў пытанні стылістычнага выкарыстання і месца прыказак у мове мастацкай літаратуры. Погляды на лінгвістычную прыроду прыказак абагульнены ў працы

«Прыказкі як моўныя адзінкі і іх стылістычнае выкарыстанне» (1995).

Тв.: Прыёмы выкарыстання прыказак у творах К.Крапівы // Нар. асвета. 1972. № 11; Лексікаграфічная распрацоўка народнай фразеалогіі // Весці АН БССР. Сер. грамад. навук. 1972. № 2; О возникновении фразеологизмов на базе пословиц // Семантико-грамматические характеристики фразеологизмов русского языка. Л., 1978; Ад прыказкі да фразеалагізма // Бел. мова і літ. ў школе. 1988. № 9; Крылатыя словы і фразеалагізмы // Роднае слова. 1992. № 9; Пра падачу прыказак у слоўніках і зборніках // Беларуская лінгвістыка. 2000. Вып. 49; Пра вывучэнне прыказак у курсе мовы // Бел. мова і літ. 2004. № 2.

Я. Я. Іванюў.